

ELS FILÒSOFS I EL TREBALL

En la tradició clàssica (i d'una manera molt evident en l'obra de Sèneca, al *De la breuetat e la vida*), el treball tal com el viuen les persones absorbides per les seves feines (els advocats i els homes de negocis en particular), s'identifica amb una malaltia de l'ànima. Els *ocupati* són persones obnubilades per l'èxit aleatori de les seves empreses que no s'adonen de la importància de l'únic que depèn de nosaltres efectivament, el present, i que fins i tot s'hi troben a disgust.

Convé matisar que l'oci filosòfic no significa, però, no-fer-res, sinó que és un temps de meditació, dedicat a la saviesa i a l'estudi, en harmonia amb la vida. Aquesta consciència de la importància de l'oci durarà encara, en forma nostàlgica, fins Hannah Arendt per a qui el treball coincideix amb el regne de l'efímer i de la futilitat. La condició humana no s'expressa com a tal en el treball sinó en l'acció que inclou la dimensió inexcusablement política (i no purament laborable) de l'home en la *vita activa*.

El socialisme utòpic (Fourier) i la modernitat freudiana (i autors com Bataille i Reich) va canviar la perspectiva clàssica pel que fa a la crítica del treball. Si la contraposició tradicional oposava «vida activa» a «vida contemplativa», la nova oposició s'establí entre sexualitat (gratuïta i alliberadora) i treball (pagat i embrutidor).

Avui la comprensió del treball és prou més matisada. Amb la revolució industrial quatre pensadors (Marx, Nietzsche, Simone Weil i la pròpia Hannah Arendt) han aportat, però, una profunda reconsideració del paper del treball en la vida humana.

KARL MARX (1818-1883): defineix la situació del treballador com una forma d'«alienació», un mot que en la seva obra té un doble significat. És una situació que es pot descriure en termes econòmics i materials (la dependència del treballador respecte a qui el contracta, la impossibilitat que el treballador tingui un control sobre el seu producte) però, a més, és una situació psicològica, emocional. Alienar-se en Marx significa (en una fórmula inquietant), «esdevenir estrany a si mateix», no reconèixer-se en la pròpia vida, perquè l'individu deixa de ser ell mateix en convertir-se en una eina en el procés de producció. Després dels *Manuscrits de 1844*, Marx va anar abandonant el concepte d'alienació, però no el seu contingut de fons. La idea que el capitalisme mutila l'home és consubstancial a la concepció del món del socialisme clàssic.

FRIEDRICH NIETZSCHE (1844-1900): A *Aurora*, ('Els apologistes del treball' - paràgraf 173), Nietzsche veu en la glorificació del treball, la por a tot el que és individual, una forma de domesticació de l'home, una expressió de mesquinesa. El treball desgasta i treu força «a l'amor i a l'odi», Però significativament vincula 'treball' amb necessitat de 'seguretat'. La seguretat «divinitat suprema» dels homes nihilistes és la conseqüència del treball. Però significativament mentre els treballadors donen seguretat, els treballadors s'han tornat perillosos. En opinió de Nietzsche, els últims homes es caracteritzen per treballar perquè creuen que 'el treball distreu'. I postulant això mostren que no han entès la vida, perquè l'important en el Superhome és el joc dionisiac.

SIMONE WEIL (1909-1943): A les *Reflexions sobre les causes de la llibertat i de l'opressió social* i a *La condició obrera* presenta el treball des del punt de vista de la degradació. En el treball: «el fet capital no és el patiment, sinó la humiliació». A *L'Enracinament*, el seu testament espiritual, parla d'una «civilització del treball» en què finalment l'obrer pugui comprendre el sentit del seu treball.

HANNAH ARENDT (1906-1975): A *La condició humana* constata que vivim a l'època del triomf del treball Distingeix entre «treball», «obra» i «acció». Només en l'acció hi ha veritable relació amb el altres El domini polític i intersubjectiu de l'acció, però, està amenaçat pel treball que devora tant les coses com la personalitat i ara estem davant la possibilitat real que els humans ignorin el significat polític i col·lectiu de l'acció i es degradin definitivament en tant que humans de manera que l'evolució ens retorni al simi més que no pas ens acosti a l'alliberament.